

Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого
Кафедра цивільного процесу

ЦИВІЛЬНИЙ ПРОЦЕС НА ЗЛАМІ СТОЛІТЬ

Матеріали науково-практичної конференції,
присвяченої 50-річчю заснування кафедри цивільного процесу

(м. Харків, 20–21 жовтня 2016 року)

За загальною редакцією професора К. В. Гусарова

Харків
«Право»
2016

УДК 347.9
ББК 67.310я431
Ц85

Ц85 **Цивільний процес на зламі століть : матеріали наук.-практ. конф., присвяч. 50-річчю заснування каф. цив. процесу (м. Харків, 20–21 жовт. 2016 р.) / за заг. ред. К. В. Гусарова. – Х. : Право, 2016. – 164 с.**

ISBN 978-966-937-089-1

Тези доповідей учасників конференції присвячені 50-річчю заснування кафедри цивільного процесу Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого, яка почала функціонувати як самостійний науковий підрозділ вищого навчального закладу 1 вересня 1966 р. на виконання наказу Міністра вищої та середньої спеціальної освіти УРСР № 262 від 27 квітня 1966 р. За півстолітню діяльність науковий колектив кафедри здійснив вагомий внесок у розвиток науки цивільного процесуального права як на теренах України, так і за її межами, брав активну участь у вдосконаленні цивільного процесуального законодавства, тим самим затвердивши свій науковий та професійно-практичний авторитет як впливової процесуальної цивілістичної наукової школи.

Для науковців, викладачів, студентів юридичних ВНЗ і всіх, хто цікавиться питаннями цивільного процесу.

УДК 347.9
ББК 67.310я431

ISBN 978-966-937-089-1

© Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого, 2016
© Оформлення. Видавництво «Право», 2016

Аналіз норм ЦПК дозволяє дійти висновку, що неупередженість найбільш повно проявляється також і в правилах оцінки доказів судом (ст. 212), у питаннях, які вирішує суд під час ухвалення судового рішення (ст. 214). Загалом суддям забезпечується свобода неупередженого вирішення судових справ відповідно до їх внутрішнього переконання, яке ґрунтується на вимогах закону.

Неупередженість суду, виходячи з аналізу судової практики, має бінарну природу, оскільки ЄСПЛ виділяє суб'єктивний та об'єктивний критерії останнього. Суб'єктивна неупередженість пов'язана з особою судді, з його особистими переконаннями. З цього боку судді повинні бути вільними від особистого упередженого ставлення до сторін. Об'єктивна неупередженість стосується структурних питань організації складу суду та полягає у відсутності будь-яких законних сумнівів у тому, що її забезпечено і гарантовано судом [4].

Отже, неупереджений розгляд і вирішення цивільних справ є одним із фундаментальних завдань цивільного судочинства, неухильне дотримання якого сприятиме його законності, ефективності, підвищить авторитет судової влади, зміцнить віру громадян у чесність, незалежність, неупередженість і справедливість суду.

Література

1. Цивільний процесуальний кодекс України : чинне законодав. зі змінами та допов. Станом на 1 вересня 2016 р. (офіц. текст). – К. : ПАЛИВОДА А. В., 2016. – 204 с. – (Кодекси України).
2. Курс цивільного процесу : підручник / В. В. Комаров, В. А. Бігун, В. В. Баранкова та ін. ; за ред. В. В. Комарова. – Х. : Право, 2011. – 1352 с.
3. Патрюк М. В. Права та свободи громадян в цивільному судочинстві / М. В. Патрюк // Незалежний суд – гарантія захисту прав, свобод та інтересів людини і громадянина : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф., 30 трав. 2009 р. – Чернівці : Чернів. нац. ун-т, 2009. – С. 39–43.
4. Цувіна Т. А. Незалежність суду у контексті практики Європейського суду з прав людини / Т. А. Цувіна // Актуальні проблеми судового права : матеріали міжнар. наук.-практ. конф., присвяч. пам'яті проф. Івана Єгоровича Марочкіна (Харків, 30 жовт. 2015 р.) / редкол.: Л. М. Москвич (голова) та ін. – Х. : Право, 2015. – С. 106–108.

Шутенко О. В.,

*кандидат юридических наук, доцент кафедри громадянського процесу
Національного юридического університету імені Ярослава Мудрого*

ИНФОРМАЦИОННАЯ ТЕОРИЯ ГРАЖДАНСКИХ ПРОЦЕССУАЛЬНЫХ ПРАВООТНОШЕНИЙ

Гражданские процессуальные правоотношения можно представить как своеобразную многогранную коммуникацию участников процесса, целью которой является передача, познание и оценка информации об обстоятельствах дела. Для суда – это познание фактической и правовой действительности сторон спора. Для сторон –

донесение до суда информации, а по сути – формирование информационной реальности, передача собственной информационной модели о существе спора и результате разрешения его судом с последующим отображением в судебном решении.

Гражданский процесс – это волевая деятельность субъектов, а поэтому информация об обстоятельствах, имеющих значение для дела (фактах предмета доказывания), связана с личностью. Что, в свою очередь, указывает на необходимость исследования механизмов мыслительной деятельности. Поскольку в процессе рассмотрения дела устанавливаются факты прошлого, то информация о них, содержащаяся в средствах доказывания, «хранится» определенное время в памяти сторон, третьих лиц, свидетелей (зачастую непосредственных участников событий). Сведения о фактах, содержащиеся в письменных и вещественных доказательствах, а также в заключении эксперта, становятся доступными лишь через осознание, осмысление ее содержания.

Указанные процессы, а также процесс правовой квалификации протекают в области механизмов запечатления, сохранения информации в памяти с последующим их узнаванием и воспроизведением, находящихся под влиянием забывания и личной интерпретации.

Чтобы сохранить в памяти информацию, мозг ее распределяет и кодирует, что, в свою очередь, связано с уже существующими знаниями об окружающем мире. Лишь сравнивая новую информацию с уже имеющейся (или похожей), человеческий мозг в состоянии ее распределить и закодировать для запоминания. Кодирование может быть зрительным, акустическим и семантическим (в последнем случае информации придается смысл). Указанное подтверждается проведенными нами экспериментами. В ходе эксперимента испытуемый закрывал глаза (лишаясь возможности визуально распознавать объекты) и поочередно прикасался к различным предметам. Например, яблоко было опознано как круглый предмет. Таким образом, мозг, используя уже имеющиеся визуальные знания о «круглости» и сопоставив новые данные, не видя предмет, узнавал его как круглый.

Запоминание и полнота воспроизведения информации зависят от времени. В процессе рассмотрения дела сведения о фактах хранятся в долговременной памяти участников, а потому для ее распознавания и извлечения следует использовать пространственно-временные стимулы. Например, задавая вопросы о времени и месте событий, имеющих значение для дела.

Также на запоминание информации влияют ее ценность для человека и способ кодировки. Наиболее прочно закрепляется в памяти информация, прошедшая семантическую кодировку и ценная для самой личности. Указанное имеет практическое значение при оценке достоверности и полноты сведений о фактах, а также для определения методики извлечения информации из памяти. Например, пояснения, даваемые сторонами, имеют наибольшую полноту. В то время как при допросе свидетеля вопросы следует формулировать таким образом, чтобы помочь ему наиболее полно вспомнить факты, имеющие значение для дела. Процесс вспоминания более сложный, чем узнавания, поскольку для него необходимо волевое участие субъекта (здесь играют роль ценность информации и семантика).

Заключительным этапом является воспроизведение информации, для которого характерны обобщение либо конкретизация и детализация материала. При этом может происходить подмена содержания равнозначным по смыслу, сокращение либо объединение разных частей. Указанные проблемы демонстрируют влияние личности носителя информации, а именно неосознанную интерпретацию, что необходимо учитывать как фактор, влияющий на оценку достоверности содержания другими (воспринимающими) субъектами (например, судом).

Исследование проблемы эффективности передачи информации следует проводить в двух направлениях: 1) средства и формы передачи информации и 2) причины информационных потерь при коммуникации и способы их устранения. Указанный курс научного поиска достаточно широк, поэтому, по мнению автора, представляет интерес для дальнейших исследований с целью повышения эффективности судебной защиты права.